

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1- *36-13848-1/23*
Tuzla, 13.06.2023. godine

Na osnovu člana 5. i 29. Zakona o Vladi Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona", br. 17/00, 1/05, 11/06, 13/11 i 15/17), Vlada Tuzlanskog kantona na sjednici održanoj dana 13.06.2023. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

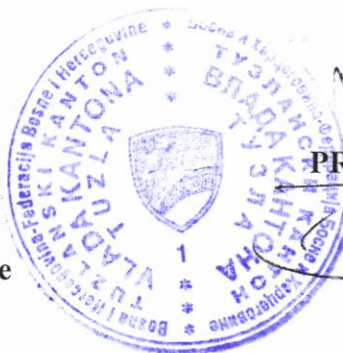
Usvaja se Informacija o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2022. godini.

II

Informacija iz tačke I ovog Zaključka uputit će se Skupštini Tuzlanskog kantona na razmatranje.

DOSTAVITI:

- 1 x Skupštini Tuzlanskog kantona
- 1 x Ministarstvu za kulturu, sport i mlade
- 1 x Evidenciji
- 1 x a/a

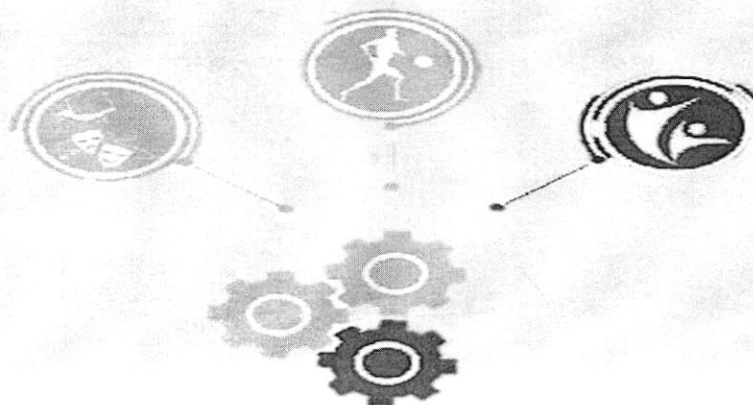
PREMIJER KANTONA

Irfan Halilagić
Irfan Halilagić

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo za kulturu, sport i mlade

INFORMACIJA **o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2022. godini**

juni 2023. godine

Sadržaj

UVOD	3
1. Stanje u oblasti mladih	4
1.1 Stanje institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH.....	4
1.2 Stanje institucionalnog okvira na području Tuzlanskog kantona.....	5
1.3 Stanje institucionalnog okvira na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona	7
1.4 Vijeće mladih Tuzlanskog kantona	8
1.5 Demografska kretanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona	9
1.6 Mladi, formalno obrazovanje i cjeloživotno učenje.....	12
1.7 Nezaposlenost mladih	15
2. Finansijska podrška mladima iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona za 2022. godinu	15
1. Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona,.....	16
2. Unaprjeđivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona,.....	16
2.1 Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona.....	16
2.2 Unaprjeđivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih na području Tuzlanskog kantona	17
2.3 Unaprjeđivanje natalitetne politike na području Tuzlanskog kantona	17
2.4 Promicanje omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona	18
2.5 Ostale aktivnosti Ministarstva u cilju poboljšanja kvaliteta življenja mladih na području Tuzlanskog kantona.....	20
2.6 Poticaji mladima iz Budžeta Tuzlanskog kantona u okviru drugih ministarstava	20
3. Podrška mladima s državnog, federalnog i lokalnog nivoa u 2022.godini	21
3.1 Podrška Ministarstva civilnih poslova BiH omladinskim programima u 2022. godini.....	21
3.2 Poticaji mladima od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta	22
3.3 Podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona.....	22
4. Smjernice za unaprjeđenje položaja mladih i razvoj programa u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona za 2023.godinu	24

UVOD

U skladu sa Programom rada Vlade i Skupštine Tuzlanskog kantona za 2023. godinu, Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo) je izradilo Informaciju o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu za 2022. godinu. Uzimajući u obzir da je pitanje mladih jedno od pitanja prema kojem se mora pokazati poseban senzibilitet, a koje se direktno i indirektno veže za različite oblasti i resorne nadležnosti različitih organa i organizacija, Ministarstvo je pokušalo obuhvatiti najznačajnija pitanja mladih ali sa fokusom na ona pitanja i informacije koje se odnose na resornu nadležnost Ministarstva i sprovođenje programa i aktivnosti koje su usmjerene prema mladima, a koje se izdvajaju iz Budžeta Tuzlanskog kantona i lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona.

Informacija o stanju u oblasti mladih bazirana je na podacima dobivenim od različitih subjekata uključujući 12 lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona, Federalni zavod za statistiku, JU Službu za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, Vijeće mladih Tuzlanskog kantona, drugih nivoa vlasti, te evidencije Ministarstva. Bitno je za napomenuti da Ministarstvo tražene podatke za 2022. godinu nije zaprimilo samo od jedne lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona - Grada Gradačca. Podaci koji su prikupljeni prikazani su u tabelama te dodatno interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima. Razvoj i kreiranje politike prema mladima temelji se na preporukama relevantnih europskih dokumenata (Europska Povelja Vijeća Evrope o sudjelovanju mladih u životu na lokalnoj i regionalnoj razini; Bijela knjiga Europskog povjerenstva, 11 indikatora omladinske politike Vijeća Evrope i Europskog omladinskog foruma), Rezolucije o mladima u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 12/03) i Zakona o mladima Federacije BiH (Sl. novine FBiH br:36/10). Informacija daje uvid u realizirane programe i aktivnosti u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona, aktivnosti Vijeća mladih Tuzlanskog kantona kao i osnovne informacije o funkcionisanju vijeća mladih organizovanim na lokalnom nivou, te određene informacije o obrazovnoj strukturi zaposlenih i nezaposlenih mladih, aktivizmu mladih, tržištu rada i migracijama. Pored toga, u Informaciji se mogu pronaći podaci o izdvojenim sredstvima za podršku mladima od strane državnog, federalnog i kantonalnog ministarstva a koja su u direktnoj nadležnosti resorno nadležnih organa vlasti za oblast mladih, kao i jedinica lokalne samouprave na području Tuzlanskog kantona. Dostavljeni podaci od strane lokalnih zajednica ukratko su prezentirani u ovom dokumentu, čime se stiče šira slika o stanju u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona. Važno je istaći da pored sredstava koja se izdvajaju iz Budžeta Ministarstva i drugi resori, odnosno druga ministarstva Tuzlanskog kantona u sklopu svojih programa imaju aktivnosti koje se direktno ili indirektno odnose na mlade.

1. Stanje u oblasti mladih

U ovom dijelu Informacije predstavljene su ključne institucije i subjekti omladinske politike. Navode se osnovne informacije o stanju institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH, Tuzlanskom kantonu, te lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona.

1.1 Stanje institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH

Na području Bosne i Hercegovine ne postoji centralizovan sistem kada je u pitanju omladinska politika. Pri Ministarstvu civilnih poslova u okviru Sektora za obrazovanje uspostavljen je Odsjek za mobilnost i mlade. Međutim, na državnom nivou ne postoje konkretni programi usmjereni na omladinske politike, već su aktivnosti više usmjerene na koordinaciju aktivnosti i razmjene podataka sa domaćim i međunarodnim institucijama nadležnim za oblast mladih. Također, na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek ne postoji zakon koji regulira opća pitanja mladih niti „krovno“ tijelo mladih. Značajan korak učinjen je 2004. godine kada je osnovana Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH, kao stalno tijelo Vijeća ministara BiH. Komisija djeluje pri Ministarstvu civilnih poslova BiH i nadležna je za koordinaciju aktivnosti svih aktera od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih BiH. Međutim, Vijeće ministara BiH do danas nije usvojilo niti je u proceduru stavio okvirni zakon o mladima BiH. Na nivou Federacije BiH, Zakon o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10) uređuje pitanja koja su od značaja za status, egzistenciju i djelovanje mladih u BiH, te pokušava da brigu o mladima institucionalizira i da primjeni strateški pristup u rješavanju problema mladih. Zakon o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10) usvojen 2010. godine, institucionalno i budžetski reguliše implementaciju politike prema mladima na svim nivoima vlasti: od državnog preko resornih federalnih ministarstava do nivoa kantona i općina. Prema Zakonu o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10), organi javne uprave na svim nivoima vlasti su zaduženi za pružanje podrške mladima, te usvajanje i implementaciju strategije prema mladima. Njegovim usvajanjem stvoreni su preduslovi za učešće mladih u procesu odlučivanja, definisana su prava i obaveze mladih, te način organizovanja mladih. Na temelju zakonskih odredbi u Federaciji BiH predviđeno je osnivanje Komisije za mlade, na federalnom, kantonalnom i općinskom nivou vlasti, koja bi trebala predstavljati ključnu kariku u dijalogu između mladih i nadležnih institucija. Također, predviđeno je i formiranje Vijeća mladih Federacije BiH kao krovne organizacije mladih, prema trenutno dostupnim podacima u sastavu Vijeća mladih Federacije BiH ulazi preko 100 omladiniskih organizacija sa područja Federacije BiH. Federalno ministarstvo kulture i sporta u svojoj organizacionoj strukturi ima Sektor za mlade. Ovaj sektor obavlja poslove koji se odnose na: ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mladima, saradnju i koordinaciju zadataka sa omladinskim sektorom i omladinskim udruženjima na istraživanju o potrebama i problemima mladih, kao i na definisanju i predlaganju federalne strategije prema mladima, uspostavljanje i održavanje sveobuhvatne baze podataka o mladima u saradnji sa drugim institucijama u Federaciji BiH, aktivnosti u vezi informisanja mladih i jačanja uključivanja mladih u procese odlučivanja, definisanje, utvrđivanje i provođenje programa djelovanja za mlade u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, planiranje posebnih sredstava pri usvajanju Budžeta za izvršavanje zadataka koji proizilaze iz Zakona o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10), praćenje realizacije postojećih programa u oblasti mladih na federalnom nivou, koordiniranje međunarodne saradnje koja se odnosi na mlade, određivanje procedure obuke i sertifikacije službenika za mlade, izradu analiza, izvještaja, informacija, elaborata, studija, programa, planova, procjena i drugih stručnih, informativnih, planskih, dokumentacionih i analitičkih

materijala u oblasti mladih, stručnu obradu sistemskih rješenja od značaja za mlade, vrši i druge poslove u cilju zaštite interesa mladih.

1.2 Stanje institucionalnog okvira na području Tuzlanskog kantona

Efikasno oblikovanje i implementacija politike prema mladima na kantonalnom i općinskom nivou zahtijeva definisanje institucionalnog okvira koji jasno opisuje aktere koji se bave (ili bi se trebali baviti) pitanjima mladih, ukazuje na djelokrug rada pojedinih aktera te mehanizam komunikacije između aktera koji su uključeni u proces oblikovanja i implementacije politike prema mladima. Kada je u pitanju Tuzlanski kanton za oblast mladih resorno je nadležno ovo Ministarstvo, koje je osnovano 2018. godine od kada je po prvi puta oblast mladih obuhvaćena i u institucionalnom i normativnom smislu. Poslovi koji su vezani za oblast mladih obavljaju se u okviru Odjeljenja za sport i mlade. Kako odgovornost pružanja podrške mladima prema Zakonu o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10) imaju svi nivoi vlasti u Federaciji BiH, i Tuzlanski kanton ima propisane obaveze u ovoj oblasti. Prije svega to se odnosi na osiguranje minimuma mjera koje se odnose na rad sa mladima i planove aktivnosti mladih, kao i mehanizme i kapacitete koji uključuju:

1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;
3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;
4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodijeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;
5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;
6. osnivanje komisije za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici/ce općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;
7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima u čijem će radu učestvovati predstavnici/e vijeća mladih ili omladinskih udruženja;
8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;
9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.

Od Zakonski propisanog minimuma mjera Ministarstvo je od osnivanja do 2022.godine uradilo sljedeće:

1. osiguralo je prostor za mlade Vijeću mladih Tuzlanskog kantona u smislu plaćanja prikladnog prostora za mlade, rad sa mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguravanje plaćanja troškova njegovog održavanja i angažman ili stipendiranje lica zaduženog za rad i funkcionisanje prostorija Vijeća mladih Tuzlanskog kantona;
2. u Budžetu Tuzlanskog kantona osigurana je budžetska stavka vezana za pitanja mladih;
3. za općinski/gradski ured zadužene su lokalne zajednice;
4. osigurano je finansiranje projekata za mlade na godišnjem nivou i raspodjela na temelju javnog poziva sa prethodno utvrđenim kriterijima;
5. na polju usavršavanja nisu poduzimani nikakvi konkretni koraci, ali je Ministarstvo kontinuirano imalo komunikaciju sa višim i nižim nivoima vlasti, u cilju pravovremenog informisanja svih relevantnih aktera, a u vezi sa edukacijama

- i seminarima koje organizuju međunarodne institucije, također Ministarstvo je stupilo u kontakt sa organizatorom obuka za certificiranje službenice/ka za mlade,
6. Komisija za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona osnovana je pri Skupštini Tuzlanskog kantona, međutim uprkos inicijativi iz 2021.godine koju je podnijelo Ministarstvo kako bi se u rad ove Komisije uvrstio predstavnik Vijeća mladih Tuzlanskog kantona ni u 2022.godini nemamo nikakve značajnije pomake kada je u pitanju ova inicijativa;
 7. Vlada Tuzlanskog kantona usvojila je Strategiju prema mladima u 2020. godini, a ista je od strane Skupštine Tuzlanskog kantona usvojena februaru 2021. godine.
 8. Ministarstvo je u 2022.godini intenzivno radilo na prikupljanju informacija od strane svih relevantnih aktera u oblasti mladih uključujući institucije, organizacije i druga pravna lica koja su u 2020. i u 2021.godini implementirala projekte koji su uticali na poboljšanje stanja u oblasti mladih i na realizaciju mjera usmjerenih ka ispunjenju strateških ciljeva planiranih Strategijom prema mladima 2020.-2024. godine, a u cilju izrade Izvještaja o realiziranim projektima iz Strategije prema mladima 2020.-2024.godine.
 9. Ministarstvo je kontinuirano u 2022. godini sarađivalo sa Vijećem mladih Tuzlanskog kantona i uložilo velike napore kako bi se rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona znatno poboljšao, a sve u cilju poštivanja zakonskih odredbi i pronalasku partnera u radu na polju sa mladima, pa su tako osigurana sredstva za Projekt koordinatora u Vijeću mladih Tuzlanskog kantona, te je priliku za zaposlenje u kancelariji Vijeća mladih Tuzlanskog kantona na određeno vrijeme na pola radnog vremena u 2022.godini dobila jedna osoba.

Važno je za napomenuti da je Tuzlanski kanton u skladu sa članom 42. Zakona o mladima Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 36/10) prilikom kreiranja programa djelovanja za mlade koji se tiču stambenog zbrinjavanja, subvencija troškova dječijih vrtića i samozapošljavanja **proširio definiciju starosne dobi mladih** iz člana 4. Zakona o mladima Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 36/10) **do navršenih 35. godina života**, te s tim u vezi svi prikazani podaci u ovoj Informaciji obuhvataju lica sa područja Tuzlanskog kantona do navršenih 35.godina života. Ministarstvo od svog osnivanja 2018.godine kontinuirano radi na unaprjeđenju životnog standarda mladih Tuzlanskog kantona. Uzimajući u obzir visoke cijene i nizak standard življenja, te nedostatak mogućnosti pristojnih uslova za formiranje i širenje porodice Ministarstvo je još u 2021.godini po pri put omogućilo mladim roditeljima sa područja Tuzlanskog kantona da subvencioniraju troškove boravka djece u predškolskim ustanovama. S obzirom da se program u 2021.godini pokazao vrlo uspješnim, te da su sredstva dodijeljena za 129 djece Ministarstvo je sa njegovim provođenjem nastavilo i u 2022.godini, te je očekivano 2022.godina bila godina ogromne zainteresovanost mladih sa područja Tuzlanskog kantona za program te je za isti pristigao i veliki broj prijava, dok su sredstva dodijeljena za 262 djece. Analizom realizovanog programa u 2022.godini utvrđeno je da se najveći broj prijava za subvencioniranje troškova boravka djece u predškolskim ustanovama odnosio na subvenciju tih troškova za jedno dijete. Također Ministarstvo finansijski, putem Javnih poziva, podržava projekte omladinskih udruženja i fondacija, u cilju jačanja omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona, te omogućavanja kvalitetnog sadržaja u svim lokalnim zajednicama. Iz godine u godinu realizacijom Javnih poziva za projekte omladinskih udruženja Ministarstvo je uvidjelo da je neophodno značajno raditi na jačanju omladinskog sektora i omladinskih udruženja. Najznačajniji partneri u jačanju omladinskog sektora su lokalne zajednice koje prije svega moraju uspostaviti spisak omladinskih udruženja, a neophodno je uspostaviti i bazu organizacija koje rade sa mladima i sprovode programe za mlade kako bi se jednostavno pronašli partneri za realizaciju projekata namijenjenih mladima. Prema Izvještaju Vijeća mladih Tuzlanskog kantona za 2022.godinu omladinski aktivizam na području Tuzlanskog kantona je na nezavidnom nivou pa tako

Srebrenik skoro da nema aktivno udruženje mladih i Vijeće mladih, dok je situacija u Čeliću dosta drugačija jer je to jedna od općina sa možda najvećim procentom omladinskih aktivista u odnosu na broj stanovnika. Najkritičnija situacija je u Teočaku gdje ne egzistira ni jedno omladinsko udruženje zbog čega aktivizam mladih praktično ne postoji.

1.3 Stanje institucionalnog okvira na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona

Postojanje institucionalnog okvira doprinosi dugoročnom razvoju sektora mladih i strateškom promišljanju o problemima mladih. Prema Zakonu o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10) institucionalni okvir oblikovanja i implementacije politike prema mladima na lokalnom nivou čine:

- Referent/saradnik/slужbenik za mlade,
- Komisija za mlade i
- Vijeće mladih.

U cilju analize institucionalnih kapaciteta za oblikovanje i implementaciju politike prema mladima u Tuzlanskom kantonu, Ministarstvo je od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona tražilo podatke o stanju institucionalnog okvira za 2022. godinu. Prema dostavljenim podacima samo Grad Tuzla je u potpunosti implemenirao Zakonom o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10) propisane obaveze dok je stanje u drugim lokalnim zajednicama prilično šaroliko, a podaci za sve lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

Pregled institucionalnog okvira za implementaciju politike prema mladima na lokalnom nivou u Tuzlanskom kantonu¹

Općina/Grad	Komisija za pitanja mladih	Vijeće za mlade	Referent/saradnik/slужbenik za mlade	Strategija prema mladima
Tuzla	✓	✓	✓	✓
Gračanica	✓	✓	✓	•
Živinice	✓	×	✓	✓
Lukavac	✓	✓	✓	•
Srebrenik	✓	✓	✓	–
Kalesija	×	×	×	×
Kladanj	✓	×	×	–
Banovići	✓	×	✓	×
Doboj Istok	✓	×	×	×
Sapna	✓	×	×	×
Teočak	×	×	×	×
Čelić	✓	✓	×	×

Napomena: ✓ - postoji/djeluje; × - ne postoji/ne djeluje; • - poduzete aktivnosti kako bi u skorije vrijeme postojalo/djelovalo

Napomena: Grad Gradačac do momenta izrade ove Informacije nije dostavio tražene podatke.

Iz tabelarnog pregleda je vidljivo da veliki broj lokalnih zajednica nema referenta/saradnika/slужbenika za mlade što je osnova za funkcionisanje organa uprave kada je u pitanju rad u oblasti mladih i dalji razvoj u oblasti mladih, te je od izuzetnog značaja da lokalne zajednice koje nemaju riješeno ovo pitanje pristupe zapošljavanju odnosno

¹ Podaci dostavljeni od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona

popunjavanju radnog mjesta u čijem opisu poslova će biti rad sa mladima. Imenovanje referenta/saradnika/službenika za mlade koji bi bio zadužen za poslove koji se odnose na oblikovanje i implementaciju politike prema mladima i saradnju sa drugim gradskim/općinskim službama, u znatnoj mjeri bi osnažilo institucionalne kapacitete gradskih/općinskih vlasti u provođenju politike prema mladima. Takođe, od velikog značaja je rješavanje i drugih institucionalnih pitanja koja se tiču uspostavljanja Vijeća mladih u lokalnim zajednicama u kojima ista nisu uspostavljena, ali i poboljšanje rada i aktivniji rad već uspostavljenih Vijeća mladih. Prema izvještaju Vijeća mladih Tuzlanskog kantona za 2022.godinu benefiti postojanja službenika za mlade u odnosu na prethodne godine vidljivi su u Lukavcu, Srebreniku i Gračanici.

1.4 Vijeće mladih Tuzlanskog kantona

Vijeće mladih Tuzlanskog kantona je krovno udruženje mladih na području Tuzlanskog kantona, zasnovano na dobrovoljnom članstvu više od 50% Vijeća mladih gradova i općina sa područja Tuzlanskog kantona. Zaduženja Vijeća mladih su sljedeća: Predstavljanje i zastupanje interesa omladinskih udruženja na odgovarajućem nivou vlasti; Učešće u procesu izrade i provođenje politike prema mladima; Provođenje zajedničkih projekata mladih u Federaciji BiH te predstavljanje pitanja mladih na višem nivou i na međunarodnom planu. U odnosu na prethodne godine Vijeće mladih Tuzlanskog kantona u 2022.godine je poslove iz svoje nadležnosti obavljalo uz pomoć jednog uposlenika- Projekt koordinatora uposlenog na određeno vrijeme na pola radnog vremena. Ministarstvo je opredjeljeno ka osnaživanju Vijeća mladih Tuzlanskog kantona, a sukladno navedenom je i u svojoj Odluci o utvrđivanju uslova, kriterija i postupka za raspodjelu sredstava sa potrošačke jedinice 32010004 – Podrška mladima u 2022. godini obezbijedilo sredstva za rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona u smislu plaćanja prikladnog prostora za mlade, rad sa mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja i angažman ili stipendiranje lica zaduženog za rad i funkcionisanje prostorija vijeća mladih, a što je propisano Zakonom o mladima Federacije BiH („Službene novine FBiH“ broj:36/10). Benefiti postojanja krovnog vijeća mladih na području Tuzlanskog kantona su višestruki, posebice u pogledu sinergijskog pristupa koji omogućava izradu sistema kontinuiranog unaprjeđenja i poboljšanja položaja mladih ljudi u Tuzlanskom kantonu, a u skladu sa najboljim europskim praksama, posebno u domenu afirmacije aktivnijeg društvenog djelovanja mladih i stvaranju boljih uslova življenja u lokalnim zajednicama Tuzlanskog kantona. Vijeće mladih Tuzlanskog kantona je u 2022.godini u svom fokusu djelovanja imalo posjete lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona, a kojima je prethodila dobra logistička priprema, kao i koordinacija sa predstavnicima lokalnih zajednica, te predstavnicima omladinskih udruženja sa područja lokalnih zajednica. Posjetama je prisustvovalo preko 80 predstavnika lokalnih zajednica i predstavnika omladinskih udruženja. Cilj posjeta bio je ojačati saradnju između lokalnih zajednica i mladih koji na tim prostorima žive, te intenzivirati aktivnosti uključivanja mladih u društveni život njihovih lokalnih zajednica. Nadalje na svakom od sastanaka razmatrana je i mogućnost potpune implementacije člana 14. Zakona o mladima Federacije BiH („Službene novine FBiH“ broj:36/10). Prilikom posjeta uočeni su brojni nedostaci a jedan koji se nameće kao primaran je nedostupnost i nemogućnost pristupa mladim predstavnicima lokalnih zajednica.

Posjete su održane u sljedećim lokalnim zajednicama:

Grad Lukavac	29.11.2022.godine
Grad Srebrenik	30.11.2022.godine
Općina Čelić	01.12.2022.godine
Općina Doboj Istok	06.12.2022.godine

Općina Sapna	07.12.2022.godine
Općina Kalesija	07.12.2022.godine
Grad Živinice	08.12.2022.godine
Općina Banovići	09.12.2022.godine
Općina Kladanj	12.12.2022.godine
Općina Gradačac	13.12.2022.godine
Grad Gračanica	16.12.2022.godine
Općina Teočak	22.12.2022.godine

Vijeće mladih Tuzlanskog kantona je pregledom stanja na terenu iskazalo svoju zabrinutost zbog sveprisutnije pasivnosti mladih osoba, te nedostatka omladinskog aktivizma kod mladih koji nerijetko rezultira nepostojanjem omladinskih udruženja na području lokalnih zajednica iz kojih dolaze, ili neadekvatnom ili nekvalitetnom brigom lokalne vlasti. Na području Tuzlanskog kantona evidentna je pasivnost u pogledu omladinskog aktivizma, a kao glavni razlog postojanja iste nameće se smjena generacija, te nerad na stvaranju novih lidera odnosno nosilaca omladinskog aktivizma. U cilju analize institucionalnih kapaciteta za oblikovanje i implementaciju politike prema mladima u Tuzlanskom kantonu, Vijeće mladih Tuzlanskog kantona je u sklopu svojih planiranih aktivnosti prikupilo podatke o provedbi Zakona o mladima Federacije BiH („Službene novine FBiH“ broj:36/10) na području Tuzlanskog kantona, te je iz istih vidljivo da idalje, a kao što je to bio slučaj u 2021.godini određeni broj lokalnih zajednica nema referenta/saradnika/slужbenika za mlade što je osnova za funkcionisanje organa uprave i dalji razvoj u oblasti mladih, te je od izuzetnog značaja da lokalne zajednice koje nemaju riješeno pitanje pristupe zapošljavanju odnosno popunjavanju radnog mjesta u čijem opisu poslova će biti rad sa mladima. Imenovanje referenta/saradnika/slужbenika za mlade koji bi bio zadužen za poslove koji se odnose na oblikovanje i implementaciju politike prema mladima i saradnju sa drugim gradskim/općinskim službama, u znatnoj mjeri bi osnažilo institucionalne kapacitete gradskih/općinskih vlasti u provođenju politike prema mladima.

1.5 Demografska kretanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona

Tuzlanski kanton ubraja se među važna prometno-geografska, demografska i društveno-ekonomska područja u Bosni i Hercegovini. Tranzitni geoprometni položaj te povoljni prirodno-geografski uslovi za naseljavanje i ekonomsku valorizaciju osnovni su pokretač društveno-ekonomskog razvoja Tuzlanskog kantona.

Prema Indeksu razvijenosti Federalnog zavoda za programiranje razvoja u 2021.godini², koji je posljednji objavljeni Indeks razvijenosti, Tuzlanski kanton je rangiran na 6 mjesto od ukupno deset kantona Federacije BiH.

Prema podacima kojima raspolaže Federalni zavod za statistiku na području Tuzlanskog kantona u 2022. godini živi 431,938 stanovnika, a što je za 2.486 stanovnika manje u odnosu na 2021.godinu.³

Stavovi mladih ljudi u Bosni i Hercegovini su tema koja se godinama unazad kontinuirano razmatra. Veliki broj organizacija koje se bave pitanjima mladih provelo je niz istraživanja o mladima, počevši od uvida u njihov društveno-ekonomski status, ali i u njihove obrazovne i kulturološke potrebe, preko stope nezaposlenosti i prilika za zapošljavanje, sistema vrijednosti, do stavova o demokratiji i političkom djelovanju, evropskim integracijama, migracijama, porodici i društvenim mrežama, načinu korištenja slobodnog vremena i o životu

²https://www.fzzpr.gov.ba/files/Socioekonomski%20pokazatelj%20po%20op%C4%87inama/Socioekonomski%20pokazatelj%202021_FINAL_12092022.pdf

³ Podaci Federalnog zavoda za statistiku

uopšte. Nažalost, pokazatelji do kojih se došlo u istraživanjima ukazuju na negativne stavove mladih ljudi u društvu kao i činjenicu da se stanje iz godine u godinu pogoršava.

	Broj mladih od 15-35 godina u 2020. godini	Broj mladih od 15-35 godina u 2021. godini	Broj mladih od 15-35 godina u 2022. Godini
Tuzlanski kanton	113,617	111,403	109,172

Analizirajući podatke iz tabelarnog pregleda vidljivo je da se trend smanjenja broja stanovnika na području Tuzlanskog kantona koji prema starosnoj dobi pripadaju mladima nastavlja i u 2022.godini. Međutim, nije moguće sa sigurnošću utvrditi da li se radi o kontinuiranom iseljavanju mladih sa područja Tuzlanskog kantona ili se radi o smjeni generacija. Pri tome ne treba zanemariti i nizak prirodni priraštaj u posljednjih nekoliko godina koji je umnogome doprinio da na području Tuzlanskog kantona imamo smanjenje broja stanovnika koji prema starosnoj dobi spadaju u kategoriju mladih. Vjerujemo da su oba navedena razloga utjecala na trend smanjenja broja mladih na području Tuzlanskog kantona. Posebno istraživanje koje je sprovedeno na području Tuzlanskog kantona prilikom izrade Strategije prema mladima 2020.-2024. pokazalo je:

- da u periodu od 2009. – 2018. broj stanovnika u Tuzlanskom kantonu se smanjio za 12% odnosno za 58.198 osoba. Pozitivno demografsko kretanje zabilježeno je samo u gradu Živinice dok je u svim ostalim gradovima/općinama Tuzlanskom kantonu prisutan trend depopulacije.
- Kritična vrijednost indeksa starosti od 40% dosegnuta je u svim gradovima/općinama Tuzlanskog kantona te se može kazati da je populacija Tuzlanskom kantonu zašla u proces starenja.
- Kontingent mladog zrelog stanovništva (20 – 29 godina) čini jednu trećinu populacije Tuzlanskog kantona te predstavlja značajan demografski potencijal Tuzlanskom kantonu.
- Prosječna vrijednost indeksa obrazovanosti u Tuzlanskom kantonu iznosi 60,34% te ukazuje na izuzetno povoljnu obrazovnu strukturu stanovništva (dvije trećine stanovništva Tuzlanskom kantonu ima završeno sekundarno ili tercijarno obrazovanje).⁴

Višak iseljenih nad doseljenima u Tuzlanskom kantonu, zajedno sa opadajućom bioreprodukcijom jasno upozorava na razmjere i posljedice depopulacije stanovništva u Tuzlanskom kantonu. Na osnovu analize prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva može se zaključiti da demografsku sliku Tuzlanskog kantona obilježava prirodna depopulacija, smanjenje stope nataliteta, te negativan saldo migracija, a što je nastavak negativnog trenda demografskih kretanja stanovništva koja se dešavaju najmanje posljednjih 10 godina. Strategija prema mladima, kao i Strategija razvoja kantona su ukazali na te probleme i to za razdoblje duže od posljednjih 10 godina. Analizom podataka se došlo do nastavka negativnih trendova demografskih kretanja stanovništva. Takođe, veoma je bitno naglasiti da je Strategija prema mladima potvrdila da mladi koji su nezaposleni te mladi koji su bili diskriminirani i isključeni iskazuju veće ocjene u tvrdnjama koje govore o napuštanju Tuzlanskog kantona i Bosne i Hercegovine.

Pregled broja mladih po gradovima i općinama Tuzlanskog kantona u 2022.godini

Teritorija	Spol	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34
------------	------	--------	-------	-------	-------	-------

⁴ Strategija prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024.

Informacija o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2022. godini

Tuzlanski kanton	S	431,938	22,406	24,531	30,532	31,703
	M	210,848	11,545	12,499	15,756	16,292
	Ž	221,090	10,861	12,032	14,776	15,411
Banovići	S	22,130	1,172	1,186	1,583	1,645
	M	11,000	605	633	793	822
	Ž	11,130	567	553	790	823
Čelić	S	9,675	574	617	664	615
	M	4,869	295	315	377	331
	Ž	4,806	279	302	287	284
Doboj-Istok	S	9,693	570	543	701	686
	M	4,809	292	304	364	353
	Ž	4,884	278	239	337	333
Gračanica	S	44,493	2,469	2,663	2,979	3,242
	M	21,260	1,277	1,335	1,542	1,621
	Ž	23,233	1,192	1,328	1,437	1,621
Gradačac	S	38,358	2,240	2,470	2,836	2,598
	M	18,838	1,196	1,270	1,464	1,357
	Ž	19,520	1,044	1,200	1,372	1,241
Kalesija	S	32,271	1,840	2,071	2,439	2,557
	M	16,216	944	1,064	1,270	1,374
	Ž	16,055	896	1,007	1,169	1,183
Kladanj	S	11,306	574	704	910	769
	M	5,575	293	354	480	411
	Ž	5,731	281	350	430	358
Lukavac	S	42,084	1,890	2,190	2,883	2,989
	M	20,648	966	1,109	1,512	1,601
	Ž	21,436	924	1,081	1,371	1,388
Sapna	S	10,307	658	737	953	850
	M	5,316	347	396	543	469
	Ž	4,991	311	341	410	381
Srebrenik	S	38,960	2,171	2,314	2,843	2,803
	M	19,054	1,100	1,188	1,475	1,478
	Ž	19,906	1,071	1,126	1,368	1,325
Teočak	S	6,923	406	430	565	503
	M	3,556	213	221	296	261
	Ž	3,367	193	209	269	242
Tuzla	S	108,073	4,652	5,153	6,845	7,739
	M	51,085	2,365	2,543	3,476	3,760
	Ž	56,988	2,287	2,610	3,369	3,979
Živinice	S	57,665	3,190	3,453	4,331	4,707
	M	28,622	1,652	1,767	2,164	2,454
	Ž	29,043	1,538	1,686	2,167	2,253

5

Analizom svih dostupnih podataka uočeno je da ne postoje pouzdani podaci koji dokazuju procenat odlaska građana i mladih sa područja Tuzlanskog kantona. Podaci sa kojima raspolaže Ministarstvo, a koji su ustupljeni od strane JU Služba za zpošljavanje Tuzlanskog kantona ukazuju da je jedan od načešćih razloga odlaska mladih sa područja Tuzlanskog kantona nezaposlenost. Međutim ono što ohrabruje jeste činjenica da se na području Tuzlanskog kantona bilježi kontinuirano povećanje broja zaposlenih, a o čemu će svakako biti govora u nastavku ove Informacije. Odliv intelektualnog kapitala predstavlja jedan od ključnih izazova vlasti na svim nivoima u Bosni i Hercegovini. Suočeni sa činjenicom da Bosnu i Hercegovinu napuštaju ne samo mladi već i cijele porodice, svjesni smo neophodnosti sprovođenja mjera koji će omogućiti bolji život građana na području Tuzlanskog kantona. Uvažavajući da su besperspektivnost, nizak životni standard, nezaposlenost najčešći razlozi zbog kojih se mladi odlučuju da napuste zemlju Ministarstvo kontinuirano provodi programe podrške mladima koji su usmjereni na rješavanje navedene problematike.

1.6 Mladi, formalno obrazovanje i cjeloživotno učenje

Pravo na obrazovanje je zagarantovano i Međunarodnim sporazumima o ljudskim pravima, te se smatra da ostvarivanje ovog prava daje mogućnost djeci i odraslima da se uzdignu iznad siromaštva. Također stvara osnov za ostvarivanje drugih prava (ekonomskih, političkih, socijalnih, građanskih i kulturnih), a što će donijeti korist pojedincu i društvu. Najrazvijenije europske zemlje se ne izdvajaju samo po visokom udjelu visokoobrazovane radne snage nego i po većem interesu građana za cjeloživotno učenje i stjecanje novih znanja i vještina, što za posljedicu ima širenje i unaprjeđenje kvalitete obrazovnih ponuda. Obrazovanje, učenje i profesionalna kompetentnost važan su dio nacionalnog identiteta i građanske kulture. Na obrazovanje se gleda kao na sigurnu investiciju u razvoju pojedinca i zajednice, pa javnost od vlasti i s pravom očekuje da obrazovanje stave među svoje razvojne prioritete. Škola, učenici, roditelji, i lokalna zajednica naročito promovišu i provode programe zajedničkog i organizovanog djelovanja i saradnje u borbi protiv zlostavljanja i zloupotrebe djece i mladih, borbi protiv droge, alkoholizma i drugih toksikomanija, pušenja i maloljetničke delikvencije, te svih drugih pojava koje ugrožavaju zdravlje i život učenika.

Kada je u pitanju **formalno obrazovanje**, u Tuzlanskom kantonu na svim visokoškolskim ustanovama u akademskoj 2021/2022.godini diplomirao je 1494 studenata. Od ukupnog broja diplomiranih studenata 1179 studenta imaju ispod 30 godina života.⁶

U domeni visokog obrazovanja u Tuzlanskom kantonu primjetan je pad broja upisanih studenata na JU Univerzitet u Tuzli na svim odsjecima u akademskoj 2021/22.godini. Na JU Univerzitetu u Tuzli je upisano 1.414 studenata u prvi ciklus obrazovanja. Najviše zainteresovanih kandidata za upis u akademsku 2021/22. godinu je na Medicinskom fakultetu, Fakultetu elektrotehnike i Ekonomskom fakultetu.

⁶ Federalni zavod za statistiku

Upisani studenti u akademskoj 2021/22 uključujući i brucoše

Tuzlanski kanton	Visokoškolske ustanove					Upisani student				
	Javni fakulteti	Akademije	Vjerski fakulteti	Visoke škole	Privatni univerziteti / fakulteti	Ukupno	Žene	Redovni	Vanredni / Izvanredni	Učeni e na daljinu
2021./2022.	13	1	-	3	1	8040	5028	7423	575	42

Sukladno podacima kojima raspolaže Ministarstvo jedan od uzroka niskog udjela visokoobrazovanih u Tuzlanskom kantonu jeste pasivnost mladih srednjoškolskog uzrasta koji se nakon završetka srednje škole, u kojoj ili uopće nisu stekli ili su stekli kvalifikacije koje ih ne čine dovoljno konkurentnim na tržištu radne snage, odlučuju okončati svoje obrazovanje stjecanjem srednjoškolske diplome. U prilog tome ide i činjenica da je u Tuzlanskom kantonu za upis u prvi razred srednje škole u školskoj 2021/2022.godini najveći interes mladih vladao za tehničke i srodne srednje škole na području Tuzlanskog kantona. Poseban problem predstavljaju i mladi koji ranije napuštaju školu. Rješavanje ovog problema je dio širih akcija koje društvo treba poduzeti kako bi se podigla obrazovna struktura stanovništva.

Upisani redovni učenici srednjih škola razvrstani po razredima i spolu u školskoj 2021/2022.godini:

Kantoni / Opštine	Učenici		Po razredima								Ponavljjači	
			I		II		III		IV			
	Svega	Učenice	Svega	Učenice	Svega	Učenice	Svega	Učenice	Svega	Učenice	Svega	Učenice
Tuzlanski kanton	14384	7187	3842	1862	3912	1871	3899	1888	2731	1566	42	12
Gimnazije	1941	1324	422	284	475	328	505	347	539	365	1	1
Umjetničke škole	204	133	56	43	60	37	49	31	39	22	2	-
Tehničke i srodne škole	7975	4348	1965	1072	2084	1126	1893	1031	2033	1119	15	5
Stručne/strukovne škole	3753	1125	1258	387	1165	319	1330	419	-	-	23	5
Vjerske škole	511	257	141	76	128	61	122	60	120	60	1	1

Iz tabele je vidljivo da se budući srednjoškolci Tuzlanskog kantona najčešće opredjeljuju za tehničke i srodne škole, dok upis velikog broja učenika u JU Srednja medicinska škola Tuzla u značajnoj mjeri narušava odnos broja učenika upisanih u druge srednje škole. Imajući u vidu da mladi sa područja Tuzlanskog kantona srednjoškolskog uzrasta rado upisuju tehničke i srodne škole, a da je prioritetni zadatak srednjeg stručnog obrazovanja osposobljavanje učenika za ulazak na tržište rada sa svim potrebnim kompetencijama u skladu sa zahtjevima radnog mjesta neophodno je osigurati materijalno-tehničke uslove za realizaciju nastave što podrazumijeva značajnija ulaganja u opremanje škola. Nadalje potrebno je jače povezivanje sa poslovnim sektorom s ciljem realizacije praktične nastave kod poslodavaca u većem postotku. Time bi se i nedostatak prostora i opremljenosti školskih radionica i učionica mogao

ublažiti a učenicima omogućiti da kvalitetnije razvijaju stručne kompetencije, uče ono što je potrebno tržištu rada, kao i da se upoznaju sa novim tehnologijama i tehnikama rada. Kada su u pitanju maturanti srednjih škola u školskoj 2021/2022.godini najviše je maturanata tehničkih i srodnih škola, te maturanata srednjih medicinskih škola. Već duže vrijeme evidentno je da se mladi ljudi školuju u Bosni i Hercegovini kako bi se zaposlili u zemljama Europske unije, a to je posebno izraženo kod medicinskih radnika.

Uz zapošljavanje i ekonomiju, obrazovanje i obuka su najvažniji elementi kojima se određuje ekonomski i socijalni položaj mladih, te najvažniji elementi politika prema mladima. Kao što je i definirano Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, obrazovanje je jedno od osnovnih ljudskih prava. Što se tiče visokoškolskog obrazovanja, Bolonjski proces je najvažnija i sveobuhvatna reforma visokog obrazovanja u Evropi. Budući da BiH teži ulasku u Europsku uniju, potrebno je i da u domeni obrazovanja mladih ispuni određene kriterije date u konvencijama Europske unije i strategijama Europske unije. Studenti su za razliku od srednjoškolaca dosta proaktivniji, te učestvuju u dešavanjima u svojim lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona, a što je vidljivo i iz izvještaja za 2022.godinu koje je Vijeće mladih Tuzlanskog kantona dostavilo Ministarstvu. Izvještaj pokazuje da su najčešće oni nosioci omladinskog aktivizma u mjestima u kojima žive.

Kada je u pitanju **neformalno obrazovanje** kao način sticanja znanja i vještina kompatibilnih sa potrebama modernog svijeta, jasno je da neformalno obrazovanje ima potencijal u obrazovanju mladih u odnosu na svijet u kojem živimo. Evidentno je da današnje potrebe tržišta rada nisu usklađene s formalnim obrazovnim programima te su mladi ljudi upućeni da samoinicijativno vlastitim aktivizmom kroz neformalno i informalno obrazovanje stiču potrebna znanja i vještine koji će im omogućiti osobni razvoj i obezbjediti bolje mogućnosti zapošljavanja, pa i samozapošljavanja.

Prepoznajući značaj neformalnog obrazovanja mladih Ministarstvo je u 2022.godini putem Javnog poziva za odabir korisnika sredstava sa pozicije „Podrška mladima“ u 2022.godini za projekte omladinskih udruženja i projekte udruženja i fondacija namjenjene mladima između ostalog podržalo projekat Udruženja "Centar za promociju cjeloživotnog učenja Erazmo" Tuzla pod nazivom „Cjeloživotno učenje za sigurno zaposlenje“ i Vijeća mladih općine Gračanica „Neformalno obrazovanje“, kojim je dalo svoj doprinos mladima u cilju sticanja vještina radi lakšeg zapošljavanja.

Također nezaposlenost mladih rastući je problem koji nepovoljno utječe na pojedinca i društvo. Posebno je u nepovoljnom položaju kategorija mladih koji su završili školovanje, nisu uposleni niti pohađaju neku vrstu obuke. Zbog toga je od izuzetnog značaja proaktivan pristup mladih ljudi u cilju sticanja vještina radi lakšeg zapošljavanja, pa i kroz omladinski aktivizan i uključenost u razne aktivnosti omladinskih organizacija. Prepoznajući važnost ove problematike Ministarstvo je u 2022.godini nastavilo sa realizacijom programa „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“ na području Tuzlanskog kantona s ciljem da što više mladih u dobi od 18 do 35 godina života sa područja Tuzlanskog kantona dobije priliku za pokretanje svog prvog biznisa.

Ministarstvo je u 2022.godini uzelo aktivno učešće na „2. Samitu mladih“ a koji je predstavljao završnu manifestaciju u sklopu Festivala mladih, a za cilj je imao okupiti sve organizacije, institucije, pojedince, donosiocje odluka i privatni sektor oko ideje razvoja svih uslova za život i ostanak mladih u Tuzlanskom kantonu i BiH. U sklopu 2. Samita mladih organizovane su i panel diskusije, a jedna od tema bila je i „Potencijal obrazovanja i njegova uloga u modernom svijetu“ sa fokusom na neformalno i informalno obrazovanje mladih ljudi kao način sticanja znanja i vještina kompatibilnih sa potrebama modernog svijeta a čiji su

panelisti bili, između ostalih, i Ministar za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona, te istaknuti članovi nevladinog sektora.

1.7 Nezaposlenost mladih

Uz obrazovanje zapošljavanje i ekonomija su najvažniji elementi kojima se određuje ekonomski i socijalni položaj mladih, te najvažniji elementi politika prema mladima. Visoka stopa nezaposlenosti koja, čini se, postaje trajno obilježje BiH društva, prijeti da mladi umjesto društvenog resursa postanu stvarni društveni problem s ozbiljnim i dugotrajnim posljedicama po stabilnost i razvoj društva. U takvoj je situaciji važno saznati kako mladi vide tržište radne snage, odnosno koje profesionalne i lične kvalitete imaju na umu kad razmišljaju o tome kako brže doći do odgovarajućeg zaposlenja te kakvo radno mjesto priželjkuju i u kojemu sektoru. Nemogućnost zapošljavanja gorući je problem mladih na području Tuzlanskog kantona, posebno onih s kvalifikacijama za radnička zanimanja. Prema podacima JU Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona sa 31.12.2022.godine broj registrovanih nezaposlenih osoba u dobi između 15 i 35. godine iznosi 22.898, a što je za 1.557 manje u odnosu na isti period 2021.godine. Od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih mladih osoba najviše je kvalifikovanih radnika i lica sa srednjom stručnom spremom. U odnosu na 2021.godinu vidljivo je smanjenje broja registrovanih nezaposlenih osoba sa visokom stručnom spremom. Strategija prema mladima Tuzlanskog kantona 2021-2024 potvrdila je da mladi koji su nezaposleni, te mladi koji su diskriminirani nerijetko tvrde da bi napustili BiH ili su to već uradili.

Podaci o nezaposlenim mladima od 15 do 35.godina starosti u 2022.godini

Godine starosti		Stepen stručnog obrazovanja								
		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
15 - 19 godina	Svega	2.244	0	0	759	0	0	1087	0	398
	žene	1.107	0	0	432	0	0	432	0	243
20 - 24 godine	Svega	6.289	476	10	3135	3	4	1829	3	829
	žene	3.953	368	6	2031	2	3	943	0	600
25 - 29 godina	Svega	7.444	1351	19	3090	3	1	1985	2	993
	žene	5.255	990	10	2308	2	1	1207	1	736
30 - 34 godine	Svega	6.921	1030	16	2564	2	5	2148	11	1145
	žene	5.030	798	11	1944	2	4	1407	6	858
	SVEGA	22.898	2.857	45	9.548	7	10	9.965	16	3.365
UKUPNO	žene	15.345	2.156	27	6.715	6	8	3.989	7	2.437

Prema podacima JU Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona 9.030 mladih ljudi srednje stručne spreme je bez radnog iskustva, dok je prema evidenciji 2.419 mladih ljudi sa završenim fakultetom (VSS) bez radnog iskustva u struci, a što je poražavajuća činjenica.

2. Finansijska podrška mladima iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona za 2022. godinu

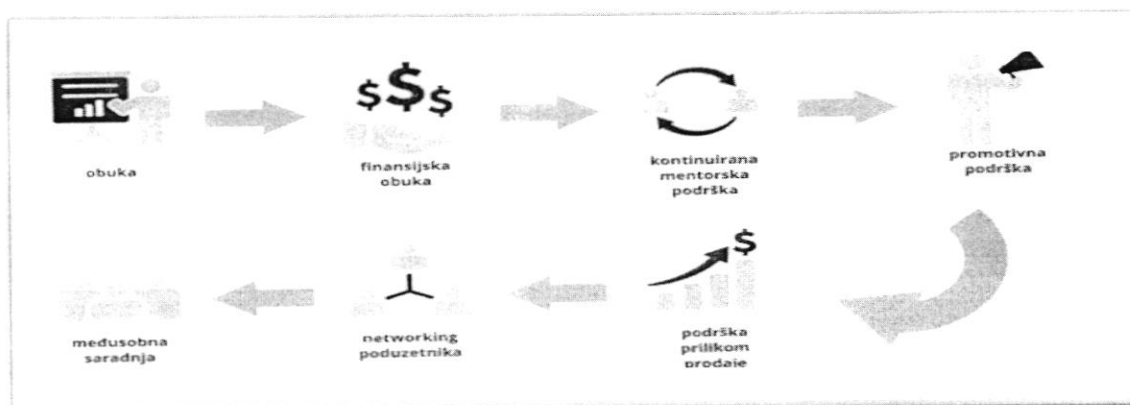
Ministarstvo kontantno nastoji ići u korak sa vremenom i vrlo je svjesno činjenice da su svi propisi koji su trenutno doneseni a tiču se oblasti mladih živa materija, te će nastojati da i u narednom periodu kontinuirano prilagođava svoje programe namijenjene mladima osluškujući njihove potrebe, a sve u cilju kako bismo bili sigurni da sve što je doneseno lahko za provedbu na terenu i doneseno u skladu sa trenutnim okolnostima. Ministarstvo je dalo svoj doprinos poboljšanju položaja mladih na području Tuzlanskog kantona kroz provođenje programskih aktivnosti koje obuhvataju:

1. Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona,
2. Unaprjeđivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona,
3. Promicanje omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona,
4. Unaprjeđivanje natalitetne politike na području Tuzlanskog kantona.

2.1 Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona

Stopa nezaposlenosti i pored kontinuiranog pada u proteklom periodu na području Tuzlanskog kantona je i dalje visoka, međutim neophodno je nastaviti sa implementacijom aktivnosti koje će osigurati zaposlenje za građane, a posebno mlade na području Tuzlanskog kantona. S tim u vezi Ministarstvo je u 2022. godini nastavilo sa realizacijom programa „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“ na području Tuzlanskog kantona za čije namjene je iz Budžeta Tuzlanskog kantona izdvojeno 200.000,00 KM. Ministarstvo je program provelo sa fondacijom IMPAKT, JU Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona i 10 lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona koje su iskazala interes za učešće (Tuzla, Banovići, Kladanj, Čelić, Sapna, Teočak, Gračanica, Lukavac, Kalesija i Doboj Istok). Lokalne zajednice u programu su učestvovala sa po minimalno 5.000,00 KM. Saradnja je rezultirala sa preko trideset podržanih poslovnih poduhvata mladih u dobi od 18 do 35. godina života. Poređenja radi prvi projekat koji je kao program podrške Ministarstvo provelo sa fondacijom IMPAKT, JU Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona obuhvatao je 5 nerazvijenih i manje razvijenih lokalnih zajednica na području Tuzlanskog kantona Općine Čelić, Općine Sapna, Općine Teočak, Općine Kladanj i Općine Doboj Istok. Kontinuirano se radilo na provođenju ove programske aktivnosti, a rezultati su vidljivi kroz povećanje broja lokalnih zajednica koje su iskazale interes za učešće u programu, iako je cilj u Program uključiti svih 13 lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona kako bi što više mladih sa područja Tuzlanskog kantona dobio priliku za pokretanje svog prvog biznisa. Ministarstvo Tuzlanskog kantona prepoznalo je problematiku nezaposlenosti mladih ljudi sa područja Tuzlanskog kantona te već drugu godinu zaredom sa JU Službom za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, Investicijskom fondacijom IMPAKT te lokalnim zajednicama koje iskazuju interes provodi Program „IMPAKT inkubator poslovnih ideja na području Tuzlanskog kantona“. Projekat obuhvata program preduzetničke obuke te finansijsku, stručnu i mentorsku podršku za nove poslovne poduhvate mladih u dobi od 18 do 35 godina. Preduzetnička obuka ima za cilj jačanje ličnih poduzetničkih kapaciteta, razvoj poslovnog modela i plana, tehničkoj implementaciji proizvoda i/ili usluga te mentorstvo u registraciji i razvoju biznisa. Program je jedan od planiranih projekata u okviru Strategije za mlade Tuzlanskog kantona i nastavak vrlo uspješnog projekta koji je započeo 2021. godine. Nakon završetka obuke mladi prezentiraju svoje poslovne ideje, dok se za najbolje osigurava daljnja stručna i finansijska podrška. Budućim mladim poduzetnicima u Tuzlanskom kantonu realizacijom ovog Programa sa partnerima mladima omogućavamo da svoju ideju sprovedu u djelo, da razmijene ideje sa drugim mladim poduzetnicima, podijele kontakte koji na kraju nerijetko rezultiraju uspješnom poslovnom saradnjom važnost je time i veća ukoliko u obzir uzmemo da umrežavanje igra značajnu ulogu u poduzetničkom procesu i predstavljaju bitan čimbenik privrednog razvoja. Ministarstvo je svjesno činjenice da je odlazak mladih kompleksan problem koji zahtjeva i specijalan pristup, te da je ključ rješenja problema u omogućavanju lakšem pristupu finansiranju poduzetnicima, stvaranje novih preduzeća, olakšice u smislu nameta, međutim također smo vrlo svjesni nadležnosti koje imamo, te se trudimo izvući maksimum iz onoga unutar čega možemo djelovati. Naš doprinos omladini koja živi na području Tuzlanskog kantona je realizacija ovog Programa, našim uspjehom smatramo i animaciju mladih ljudi da učestvuju na treninzima i obukama, potstičući ih da razmišljaju proaktivno i poduzetnički, pa

možda čak i započnu biznis nezavisno od toga da li će na kraju dobiti finansijsku podršku u okviru ovog Programa. Nadalje jedan od ključnih efekata ove saradnje jeste sinergija Vladinog i nevladinog sektora ujedinjena ka zajedničkom cilju -Zajedničkom inovativnijem pristupu i radom za buduće generacije. Sinergijski pristup omogućava izradu sistema kontinuiranog unaprjeđenja i poboljšanja položaja mladih ljudi u Tuzlanskom kantonu, a u skladu sa najboljim europskim praksama, posebno u domenu afirmacije aktivnijeg društvenog djelovanja mladih i stvaranju boljih uslova življenja u zajednicama Tuzlanskog kantona.

2.2 Unaprjeđivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih na području Tuzlanskog kantona

Mladi u Bosni i Hercegovini, ali i u Tuzlanskom kantonu se suočavaju i sa problemom neriješenog stambenog pitanja, jer i oni koji imaju posao zbog niskih prosječnih primanja i nepovoljnih uslova kreditiranja uglavnom ostaju živjeti u roditeljskim kućama ili iznajmljuju stanove. S tim u vezi Ministarstvo je prepoznalo neophodnost sprovođenja i unaprjeđenja efikasne politike stambenog zbrinjavanja mladih kroz subvencioniranje plaćenih kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje. Program Subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih je program koji se realizuje od osnivanja Ministarstva. Korisnici sredstava za subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih su mlade osobe između 18 i 35 godina sa prebivalištem na području Tuzlanskog kantona. Poređenja radi u 2021.godini u okviru ovog programa sredstva su dodijeljena za 67 korisnika sa ukupnim iznosom od 147.505,00 KM, dok su u 2022.godini sredstva dodijeljena za 76 korisnika u ukupnom iznosu od 174.500,00 KM. Također važno je za napomenuti da je u 2022.godini vidljiv porast broja prijava za ovaj Program u odnosu na 2021.godinu, a što je pokazatelj da se Program uspješno provodi, te da predstavlja značajnu podršku mladima prilikom kupovine njihove prve nekretnosti.

2.3 Unaprjeđivanje natalitetne politike na području Tuzlanskog kantona

Uzimajući u obzir visoke cijene i nizak standard življenja, te nedostatak mogućnosti pristojnih uslova za formiranje i širenje porodice Ministarstvo je još u 2021.godini po pri put omogućilo mladim roditeljima sa područja Tuzlanskog kantona da subvencioniraju troškove smještaja i boravka djece u predškolskim ustanovama putem svog Programa podrške mladima „Subvencioniranje troškova mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama“. Korisnici sredstava za subvencioniranje troškova smještaja i boravka djece u predškolskim ustanovama su mlade osobe između 18 i 35 godina sa prebivalištem na području Tuzlanskog kantona, jedan od uslova koji podnosioci prijava treba da ispune jeste i

taj da dijete na koje se prijava odnosi u predškolskoj ustanovi boravi minimalno šest mjeseci, te da je predškolska ustanova u koju je smješteno upisana u Registar predškolskih ustanova koje vodi Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona. Ministarstvo je sa provođenjem ovog Programa nastavilo i u 2022.godini, te je očekivano 2022.godina bila godina ogromne zainteresovanost mladih sa područja Tuzlanskog kantona za program te je za isti pristigao i veliki broj prijava, a sredstva su dodijeljena za 262 djece. Analizom realizovanog programa u 2022.godini utvrđeno je da je 83% potpunih prijava ostvarilo pravo na subvenciju, te da se najveći broj prijava odnosio na subvenciju troškova za jedno dijete. Ministarstvo je provođenjem ovog Programa usmjerilo politike prema mladima ka razvoju natalnih programa i politika, jer i pored stalno prisutnih trendova migracija koje utječu na smanjenje broja stanovnika, pravilnim usmjeravanjem politika prema mladima moguće je na određeni način utjecati i na razvojnu natalnu politiku.

2.4 Promicanje omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona

Značajan dio Budžeta Ministarstva usmjeren je u oblasti u kojima mladi direktno ili indirektno zadovoljavaju svoje potrebe i ostvaruju svoja prava. Ministarstvo kontinuirano od svog osnivanja podržava projekte omladinskih udruženja, dok je od 2022.godine u sklopu Javnog poziva podrška mladima omogućeno sufinansiranje programa/ projekata nevladinih organizacija (udruženja i fondacija) za projekte iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. i Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2021-2027.godine, a sve u cilju jačanja omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona, te omogućavanja kvalitetnog sadržaja u svim lokalnim zajednicama. Javni poziv za odabir korisnika sredstava sa pozicije „Podrška mladima“ u 2022.godini za projekte omladinskih udruženja i projekte udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima koji je objavljen na web stranici Vlade i Ministarstva, a mladi, udruženja i fondacije su putem drugih kanala informisanja kao što su mediji, vijeća mladih i jedinice lokalne samouprave bili informisani o objavljenom javnom pozivu. Predmet Javnog poziva je bio razvrstan u dva programa, i to:

1. finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja (Program 1). Namjena je dodjela sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja koji će imati za cilj unapređenje položaja mladih i jačanje omladinskog aktivizma u Tuzlanskom kantonu.
2. finansiranje i sufinansiranje projekata udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima (Program 2). Namjena je dodjela sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata nevladinih organizacija (udruženja i fondacija) za projekte iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. i Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2021-2027.godine, a u cilju ostvarenja politika prema mladima, strategije prema mladima i programa djelovanja za mlade, u skladu sa potrebama i problemima mladih.

Posebno raduje činjenica da je odziv na Javni poziv bio zadovoljavajući, te je ukupno pristiglo 28 prijava po oba programa, dok je pravo na dodjelu sredstava ostvarilo 6 omladinskih udruženja i 6 udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima. Posebno raduje činjenica da je odziv na Javni poziv bio zadovoljavajući, te da je ukupno pristiglo 28 prijava po oba programa, dok je pravo na dodjelu sredstava ostvarilo 6 omladinskih udruženja i 6 udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima, u ukupnom iznosu od 105.486,00 KM.

Korisnici sredstava po programu „Finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja“

Korisnik sredstava – omladinsko udruženje	Naziv projekta	Iznos sredstava
Vijeće mladih općine Gračanica	Neformalno obrazovanje	3.000,00
Klub ekstremnih sportova Salt	Stvaranje i jačanje BiH Skateboarding saveza	1.540,00
Udruženje mladih žena GirlTHing Tuzla	Priprema mladih žena i djevojaka za tržište rada	3.000,00
Udruženje građana Jošak Piskavica Gračanica	Poboljšanje sportskog, rekreativnog centra mladih UG Jošak Piskavica	2.900,00
Građanski pokret Buđenje Tuzla	Zdravlje i obrazovanje mladih 2	2.993,00
Muzičko obrazovni centar Magnifico Živinice	Oživimo rock muziku u Gradu Živinice	2.951,00

Korisnici sredstava po programu „Finansiranje i sufinansiranje projekata udruženja i fondacija (nevladine organizacije) za projekte namijenjene mladima“

Korisnik sredstava – udruženje/fondacija	Naziv projekta	Iznos sredstava
Udruženje "Pozorište mladih Tuzle" Tuzla	Dramski studio za djecu, mlade i odrasle	19.145,00
Udruženje "Mladi Tuzle" Tuzla	Filmski studio mladih Tuzle	11.737,00
Fondacija Tuzlanske zajednice Tuzla	Program potpore mladima na TK – Omladinska banka	20.000,00
Informativni centar za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla	Ravnopravne mogućnosti za mlade osobe sa invaliditetom	16.820,00
Udruženje "Centar za promociju cjeloživotnog učenja Erasmo" Tuzla	Cjeloživotno učenje za sigurno zaposlenje	9.150,00
Fondacija za inovacije, tehnologiju i transfer znanja Tuzla	Unapređenje i modernizacija visokog obrazovanja kroz treninge industrijske robotike	12.250,00

Pregledom projekata zaprimljenih po Javnom pozivu vidljivo je da mladi najuspješnije i najlakše zastupaju svoje interese kroz omladinski aktivizam: umrežavanje i sprovođenje projekata u cilju unapređenja kvaliteta života mladih, ali i ostvarivanja prava i jednakih mogućnosti učešća u različitim oblastima društva. Na kraju, ono što je najbitnije jeste da mladi treba što više da aktivno učestvuju u bilo kom obliku aktivizma i na taj način da doprinesu poboljšanju njihovog položaja u društvu. Iskustva mnogih zemalja su pokazala da bez aktivizma i učešća u društvenom životu mladi postaju „nevidljivi“, marginalizovani dio društva, a njihove potrebe bivaju zanemarene. Takva društva mladi napuštaju, tako da, pored mladih, i društvo ima veliku odgovornost da zadrži mlade ljude nudeći im više mogućnosti da ostvare svoje potrebe.

2.5 Ostale aktivnosti Ministarstva u cilju poboljšanja kvaliteta življenja mladih na području Tuzlanskog kantona

Važno je za napomenuti da Ministarstvo u sklopu svojih programskih aktivnosti **realizuje i niz drugih aktivnosti, a koje proizilaze iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024.godina.** U svrhu ispunjenja strateških ciljeva Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024., Ministarstvo je u 2022.godini radilo na uspostavljanju odnosa sa relevantnim akterima u nevladinom sektoru. Napori Ministarstva na kraju su rezultirali potpisivanjem **Memoranduma o partnerskom razumijevanju i saradnji između Ministarstva, Radio Kameleon- Otvorena mreža ljudskih prava i demokratije i JU Univerziteta u Tuzli i Omladinskog resursnog centra** kojim strane potpisnice pristaju na saradnju i zajedničko djelovanje u okviru ciljeva iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024 i Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2021.-2027.godina. Za podršku projektu **“Festival mladih – kandidatura Tuzlanskog kantona za Evropsku prijestolnicu mladih 2026”** izdvojen je iznos od 20.000,00 KM. Jedan od ciljeva kandidature Tuzlanskog kantona za titulu Evropske prijestolnice mladih 2025-26, jeste i osnaživanje omladinskog sektora i omladinskih udruženja koja treba da budu nosioci promjena kada su mladi u pitanju, te uspostave sistema koji će mladim osobama stvoriti kvalitetnije uslove života. Nadalje Ministarstvo svoju kontinuiranu podršku pruža i Vijeću mladih Tuzlanskog kantona kao krovnom Vijeću mladih na području Tuzlanskog kantona, a u 2022.godini za namjene njegovog funkcionisanja izdvojeno je 20.000,00 KM. Ministarstvo je kontinuiranom komunikacijom sa Vijećem mladih Tuzlanskog kantona i lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona obavještavalo sve zainteresovane o mogućnostima učestvovanja na raznim tečajevima i edukacijama iz oblasti mladih koje su prvenstveno organizovane u saradnji sa višim nivoima vlasti i stranim partnerima (EU institucijama), sa posebnim fokusom na partnerstvo između Evropske komisije i Vijeća Europe.

Sumiranjem svih realizovanih aktivnosti Ministarstva vidljivo je da je Ministarstvo u sklopu svojih programskih aktivnosti u 2022.godini za podršku mladima izdvojilo ukupno 694.486,00 KM

2.6 Poticaji mladima iz Budžeta Tuzlanskog kantona u okviru drugih ministarstava

Pored izdvajanja Ministarstva za programe namijenjene mladima već je naglašeno i izdvajanje sredstava iz drugih resora koja se odnose na mlade (direktno ili indirektno), a o čemu su organi uprave pismeno informisali Ministarstvo.

Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona u 2022.godini je prema Vladi Tuzlanskog kantona uputilo prijedlog za uvrštavanje dva omladinska udruženja sa područja Tuzlanskog kantona u Program manifestacija od interesa za Tuzlanski kanton za 2022.godinu. U konkretnom radilo se o Studentskom vijeću Medicinskog fakulteta u Tuzli Medicus sa projektom „Ljetna škola reanimacije“ i Udruženju mladih „Baum“ Banovići sa projektom „Prevencija ovisnosti alkohola, duhanskih proizvoda i narkotika i prevencija spolno prenosivih bolesti“ **u ukupnom iznosu od 5.075,00 KM**, te su navedeni projekti i podržani.

Ministarstvo za boračka pitanja Tuzlanskog kantona svake godine realizuje nekoliko projekata namijenjenih licima iz reda boračke populacije koji se u najvećem broju slučajeva odnose na mlade, direktno ili indirektno. Tako je u 2022. godini, kao projekat koji se direktno odnosi na mlade, realizovan Projekat dodjele stipendija studentima iz reda branitelja i članova njihovih porodica, te je **dodijeljeno 716 stipendija za studente u ukupnom iznosu od 962.550,00 KM.** Ministarstvo za boračka pitanja Tuzlanskog kantona realizuje i druge projekte koji se odnose na korisnike iz reda boračke populacije i koji su indirektno povezani sa mladima, ali su podaci dostavljeni zbirno zbog čega nije moguće posebno izdvojiti

korisnike koji spadaju u kategoriju mladih. Radi se o sljedećim Projektima: Projekat zapošljavanja i samozapošljavanja djece iz reda porodica šehida-poginulih boraca, Projekat zapošljavanja i samozapošljavanja branitelja i članova njihovih porodica, Projekat obavljanja pripravničkog/volonterskog staža bez zasnivanja radnog odnosa za branitelje i članove njihovih porodica koji imaju VSS (u okviru ovog projekta veliki broj mladih iz reda boračke populacije je angažovano kod raznih poslodavaca).

Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona u 2022. godini dodijelilo je 76 stipendija za nadarene redovne studente u iznosu od po 1.500,00 KM, odnosno **u ukupnom iznosu od 114.000,00 KM**. Također, Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona u sklopu redovnih aktivnosti snosi troškove smještaja studenata sa područja Tuzlanskog kantona u studentskim domovima u drugim kantonima, međutim navedeno ministarstvo nije dostavilo zvanične podatke o izdvajanjima za ove namjene u 2022.godini. Ministarstvo privrede Tuzlanskog kantona u 2022.godini nije imalo direktnih oblika podrške mladima kroz programe namijenjene isključivo mladima kao što su zapošljavanje, studentski krediti i stipendiranje, ali je realizacijom programa: Podrška razvoju Kantona i Finansiranje projekata jačanja privrede Tuzlanskog kantona pružilo određeni vid finansijske podrške mladim obrtnicima i preduzetnicima. Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona nema direktne oblike podrške koji se tiču direktno mladima, međutim Odlukom Vlade Tuzlanskog kantona o utvrđivanju broja pripravnika-volontera u pravosudnim institucijama angažovani su volonteri u pravosudnim institucijama na području Tuzlanskog kantona odnosno lica na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa, te najveći broj volontera čine uglavnom mladi sa područja Tuzlanskog kantona.

Imajući u vidu podatke koje je prikupilo Ministarstvo vidljivo je da su iz Budžeta Tuzlanskog kantona u 2022.godini, pored sredstava realizovanih u okviru nadležnosti Ministarstva, za oblast mladih, direktno ili indirektno, izdvojena sredstva u iznosu većem od 1.000.000,00 KM, a ista se realizuju u sklopu programskih aktivnosti različitih resora.

3. Podrška mladima s državnog, federalnog i lokalnog nivoa u 2022.godini

Kada je u pitanju ukupna podrška razvoju oblasti mladih ona se vrši iz budžeta različitih nivoa vlasti i veoma je rasprostranjena kroz različite resore od obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, sporta i ostalih oblasti. U nastavku su prezentirani dostupni podaci o izdvajanjima iz budžeta različitih nivoa vlasti a koja su usmjerena na sprovođenje omladinskih politika i unapređenja stanja u oblasti mladih.

3.1 Podrška Ministarstva civilnih poslova BiH omladinskim programima u 2022. godini

Pri Ministarstvu civilnih poslova u okviru Sektora za obrazovanje uspostavljen je Odsjek za mobilnost i mlade. Međutim, na državnom nivou ne postoje konkretni programi usmjereni na omladinske politike, već su aktivnosti više usmjerene na koordinaciju aktivnosti i razmjene podataka sa domaćim i međunarodnim institucijama nadležnim za oblast mladih. Takođe, na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek ne postoji zakon koji regulira opća pitanja mladih niti „krovno“ tijelo mladih. Značajan korak učinjen je 2004. godine kada je osnovana Komisija za koordinaciju pitanja mladih u Bosni i Hercegovini, kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Komisija djeluje pri Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine i nadležna je za koordinaciju aktivnosti svih aktera od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih Bosne i Hercegovine. Međutim, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine do danas nije usvojilo niti je u proceduru stavio okvirni zakon o mladima Bosne i Hercegovine. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine dodjeljuje sredstva za sport, kulturu, te

ima programe za sufinansiranje nevladinih organizacija, ali konkretan budžet za politike prema mladima na državnom nivou nije uspostavljen.⁷ Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine djeluje kao koordinator u realizaciji programa za mlade koji proizilaze iz strateških dokumenata Europske unije ili su u vezi sa projektima koji se odnose na prekograničnu saradnju, uspostavljanje saradnje sa raznim zemljama putem memoranduma i sporazuma o saradnji a o čemu informišu različite niove vlasti, zbog obaveze pribavljanja mišljenja o nacrtima sporazuma i memoranduma. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine pismenim putem obavještava Ministarstvo Tuzlanskog kantona o seminarima, omladinskim projektima i događajima koji se dešavaju, a koje prosljeđujemo svim relevantnim akterima o oblasti mladih uključujući i Vijeća mladih sa područja Tuzlanskog kantona.

3.2 Poticaji mladima od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta

Iz Budžeta Federacije BiH u 2022. godini realiziran je transfer za mlade putem Javnog poziva koji raspisuje Federalno ministarstvo za sport i mlade koje je i nadležno za oblast mladih na nivou Federacije BiH. U okviru ovog Javnog poziva dodijeljeno je 39.850,00 KM za 6 omladinskih udruženja sa područja Tuzlanskog kantona. Vlada Federacije BiH izdvaja sredstva za mlade i kroz druge programe, ali do momenta izrade ove informacije Ministarstvo nije dobilo zvanične podatke o istima. U nastavku dajemo pregled projekata koji su podržani od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta, a za udruženja koja dolaze sa područja Tuzlanskog kantona.

Naziv uduženja	Naziv projekta	Iznos sredstava
Udruga mladih Par Selo-Dubrave	Istraživanje politika prema mladima ruralnih dijelova Tuzle	11.000,00
Udruženje Klub ekstremnih sportova „Salt“	Stvaranje i jačanje BH Skateboarding saveza	9.370,00
Radio Kameleon-Otvorena mreža ljudskih prava i demokratije" Tuzla	Tuzla Festival mladih TK 2022 - Evropska prijestolnica mladih	8.000,00
Udruženje „Centar za edukaciju i obrazovanje“	Razvoj poduzetničkih kompetencija kod mladih	3.480,00
Građanski pokret „Buđenje“, Vijeće mladih općine Gračanica	Zdravlje i obrazovanje za mlade	2.000,00
	Gračanica Summer school&fest 2022	6.000,00

Prema podacima Federalnog ministarstva kulture i sporta u 2022.godini ministarstvo nema predviđene programe podrške stambenog zbrinjavanja mladih u Federaciji BiH, studentske kredite niti nagrađivanje mladih kroz stipendiranje.

3.3 Podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona

U svrhu uvida u budžetska izdvajanja za mlade na svim nivoima vlasti, Ministarstvo je i od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona tražilo podatke o realizaciji programa namijenjenih mladima iz njihovih budžeta u 2022. godini. Efikasno oblikovanje i implementacija politike prema mladima na kantonalnom i gradskom/općinskom nivou zahtijeva definisanje institucionalnog okvira koji jasno opisuje aktere koji se bave (ili bi se

⁷ Prema informaciji Ministarstva civilnih poslova BiH

trebali baviti) pitanjima mladih, ukazuje na djelokrug rada pojedinih aktera te mehanizam komunikacije između aktera koji su uključeni u proces oblikovanja i implementacije politike prema mladima.

Neki od programa podrške mladima koje realizuju lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona

GRAD/OPĆINA	2022. godina
BANOVIĆI	
1. Nagrađivanje mladih kroz stipendiranje	85.000.00
2. Stručno osposobljavanje mladih	77.937.77
3. Podrška mladim učenicima i studentima za postignut izuzetan uspjeh u učenju i vladanju	3.800.00
4. Podrška mladima za organizaciju redovnog i vanrednog prevoza	60.605.00
5. YEP 23ncubator poslovnih ideja- Impakt	15.0000.00
ČELIĆ	
1. Stipendiranje mladih	20.000,00
2. Subvencija prevoza učenicima srednjih škola	55.000,00
4. Podrška biznisima mladih- IMPAKT inkubator poslovnih ideja	5.000,00
DOBOJ ISTOK	
1. Isplate stipendija	16.500.00
GRAČANICA	
1. Stručno osposobljavanje mladih	41.298.00
2. Stipendije učenike i studente	139.000.00
3. Grantovi za obrazovanje (stimulacije učenicima, nagrade itd.)	9.993.00
4. Prevoz učenika	20.000.00
5. Vijeće mladih	3.0000.00
6. Budžet za mlade	28.883.00
7. Sufinansiranje troškova vanjtelesne oplodnje	10.000.00
8 Subvencija/podrška preduzećima pri zapošljavanju mladih	45.000.00
9.Omladinska banka Gračanica	9.500.00
10. Sufinansiranje projekata omladinskih organizacija	12.043.00
11.Nabavka senzora za kontinuirano mjerenje šećera u krvi za djecu i mlade	9.900.00
GRADAČAC	Podaci nisu dostavljeni
KALESIJA	
1. Šampioni znanja	2.500.00
4. Izdaci za volonterski rad	18.591.57
LUKAVAC	
1. Podsticaj mladima putem općinskog vijeća	11.987.50
2. Javni poziv podsticaj mladima-OCD	6.544.50
3. Rad Vijeća mladih	8.000.00
4.Poticaj zapošljavanja mladih kroz organizovanje start up centra	10.000.00
5.Stambeno zbrinjavanje mladih	20.704,89
6. Stipendije učenicima, studentima i uspješnim sportistima	98.100.00
TEOČAK	
Nagrađivanje mladih kroz stipendiranje	5.000.00
SAPNA	
1. Stipendiranje studenata i učenika generacije	9.000.00
2. Finansiranje omladinskih udruženja	3.000.00
3. Podsticaj zapošljavanja mladih	5.000.00
SREBRENIK	
1.Izrada strategije za mlade	5.700.00
2.Isplata stipendija	62.000.00

3. Projekti omladinskih udruženja	9.500.00
4. Vijeće mladih	3.800.00
5. Podsticaj zapošljavanja mladih-IMPAKT	28.000.00
TUZLA	
1. Nagrada Grada Tuzla	60.000.00
2. Vijeće mladih	12.000.00
3. Grant za projekte za mlade	22.185,77
4. Stambeno zbrinjavanje mladih	100.000.00
5. Plaćanje dijela redovnog školovanja za 337 učenika i studenata	88.700,00
6. Zdravstveno osiguranje za lica u stanju socijalne potrebe-60%mladih	70.851,49
7. Ekonomsko osnaživanje socijalno i materijalno ugroženih osoba i mladih osoba kroz proizvodnju u plasticima	25.200,00
KLADANJ	
1. Stipendije	29.700,00
2. Subvencija troškova upisa u srednju školu	28.350,00
3. Inkluzije	500,00
4. Omladinska banka	7.500,00
5. Prevoz učenika MSS "Musa Ćazim Ćatić"	76.721,25
6. Podrška udruženjima	1.000,00
ŽIVINICE	
1. Stambeno zbrinjavanje mladih	60.000.00
2. Stipendije učenicima i studentima	150.000.00
3. Podrška osnivanju biznisa "start up"	100.000.00
4. Program stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa	40.000.00
5. Fondacija Mozaik-Grant omladinska banka za projekte	9.500.00

Prilikom izrade Informacije za 2022. godinu uporedili smo podatke sa podacima iz 2021. godine najveći napredak u pogledu izdvajanja za mlade vidljiv je u Banovićima, dok su lokalne zajednice koje najviše izdvajaju za mlade Gračanica, Tuzla i Živnice. Također važno je za napomenuti i da lokalne zajednice na području Tuzlanskog kantona provode projekte koji se ne tiču direktno mladih, ali su upravo mladi najzastupljenija kategorija aplikata na projektima, tako da je institucionalna podrška mladima umnogome veća. Pohvalna praska dolazi iz Banovića gdje se na projektima „Subvencija za mlijeko“, „Podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji“, „Subvencije za potporu i promociju obrta i poduzetništva“ prednost i dodatni bodovi prilikom vrednovanja prijave na projekte daju mladima sa područja Banovića. Vidljivo je da se najveća podrška iz budžeta lokalnih zajednica odnosi na oblast obrazovanja i socijalne politike, dok je mali iznos sredstava usmjeren na direktne projekte za mlade i omladinska udruženja. Mjere i aktivnosti koje se sprovode, a koje za cilj imaju poboljšanje položaja i života mladih u Tuzlanskom kantonu moraju biti systemske i harmonizirane od strane svih nivoa vlasti. S tim u vezi neophodno je nastaviti na kontinuiranoj razmjeni informacija, utvrditi strateške dokumente koji će se odnositi na predmetnu problematiku, definirati i implementirati zajedničke aktivnosti kako bi se kroz jedan systemski i koordiniran pristup i način prišlo rješavanju ove problematike. Ministarstvo će i u 2023. godini nastaviti sa aktivnostima saradnje sa lokalnim i kantonalnim institucijama i drugim relevantnim akterima sa ciljem doprinosa poboljšanja uslova života mladih na području Tuzlanskog kantona.

4. Smjernice za unaprjeđenje položaja mladih i razvoj programa u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona za 2023. godinu

Jedan od ključnih dijelova Informacije o stanju u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona predstavljaju smjernice za unapređenje položaja mladih i razvoja programa u oblasti mladih u 2023 godini.

Bitno je naglasiti da su ove smjernice u skladu sa Strategijom prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. Iz ponuđenih smjernica vidljivo je da je u narednom periodu neophodno znatno ojačati omladinski aktivizam i posvetiti se uključivanju mladih koji imaju veliki potencijal u razvoj Tuzlanskog kantona. Programi koji budu usmjereni na jačanje omladinskog aktivizma i kapaciteta omladinskih udruženja jačaju i stanje u oblasti mladih. Realizacijom navedenih smjernica doprinijelo bi se unapređenju stanja u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona.

Međutim, ovdje prije svega treba istaći da veliki dio predloženih aktivnosti nije samo u nadležnosti Ministarstva, već i drugih aktera, a realizacija planiranih aktivnosti zavisi od više faktora kao što su raspoloživa finansijska sredstva, spremnost Vijeća mladih Tuzlanskog kantona i vijeća mladih lokalnih zajednica na saradnju i implementaciju planiranih aktivnosti, spremnost lokalnih zajednica na saradnju u cilju usklađivanja programa i implementaciju projekata iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024., spremnost omladinskih udruženja i ostalih organizacija civilnog društva za aktivizam i djelovanje kada su u pitanju programi za mlade, uticaj odluka koje se donose na višim nivoima vlasti i slično.

Ono što je vidljivo je da su problemi u oblasti mladih veliki i da nedjelovanje i neaktivizam da se stanje poboljša može imati izuzetno teške posljedice po Tuzlanski kanton i implementaciju bilo kakvih razvojnih programa i projekata. Bez jačanja kapaciteta omladinskih udruženja nije moguće sprovoditi omladinske politike na kvalitetan način.

Smjernice za aktivnosti koje je potrebno realizirati u 2023.godini kako bi se doprinjelo unapređenju stanja u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona u vezi su sa godišnjim i trogodišnjim planom rada Ministarstva, te su u nastavku predstavljeni strateški pravci djelovanja u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona kroz konkretne aktivnosti sa finansijskom procjenom svake aktivnosti.

Prilog ovoj Informaciji je izvod iz Godišnjeg plana rada Ministarstva za 2023.godinu koji se odnosi na oblast mladih.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON

Ministarstvo za kulturu, sport i mlade

Broj: 11/1- 36- 13 848 /23
Tuzla, 06.06.2023. godine

B. Glavni program

Naziv glavnog programa	Šifra glavnog programa	Izvori i iznosi planiranih finansijskih sredstava u KM	
		Izvori	Iznos
Poticanje i razvoj sportskih i kulturnih aktivnosti te unapređenje položaja mladih u Tuzlanskom kantonu	n/a (3201001)	Budžetska sredstva	3.394.957
		Kreditna sredstva	-
		Sredstva EU	-
		Ostale donacije	-
		Ostala sredstva	-
		Ukupno	3.394.957

Napomena: Glavni program se prenosi iz trogodišnjeg plana rada organa uprave.

B1. Programi (mjere) za implementaciju glavnog programa

Naziv programa (mjere)	Šifra programa	Indikatori	Polazna vrijednost	Ciljna godišnja vrijednost
1. Jačanje institucionalnih kapaciteta u području implementacije politike prema mladima	n/a (32010004)	Broj implementiranih mjera prema mladima na godišnjem nivou ¹	1 (2019)	3
		Iznos godišnjeg izdvajanja za program za mlade	150.000 (2019)	760.000
		Iznos godišnjeg izdvajanja za sredstva za rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona ²	0 (2019)	20.000
2. Unapređenje uslova za razvoj i bavljenje sportom	n/a (32010002)	Broj izgrađenih sportskih sala	0 (2019)	0
		Broj izgrađenih sportskih dvorana	0 (2019)	0
		Broj izgrađenih sportsko rekreativnih terena na otvorenome	0 (2019)	1
		Vrijednost programa rekonstrukcije i opremanja sportskih objekata	0 (2019)	1.320.000
3. Unapređenje sistema rada sportskih	n/a	Izrađen Registar sportskih klubova/udruženja i sportista	Ne	Da

¹ Iznosi odstupaju od planiranih vrijednosti po Strategiji razvoja TK 2021-2027, ali su usklađeni sa Budžetom za 2023.godinu

² Iznosi odstupaju od planiranih vrijednosti po Strategiji razvoja TK 2021-2027, ali su usklađeni sa Budžetom za 2023.godinu

organizacija na području Tuzlanskog kantona	(32010002)		(2019)	
		Vrijednost programa podrške sportskim organizacijama i sportistima ³	855.000 (2019)	1.650.000
		Usvojena Strategija razvoja sporta	Ne (2019)	Ne
4. Unapređenje uslova za kulturno-historijski razvoj	n/a	Broj rekonstruisanih i dograđenih objekata u oblasti kulture	0 (2019)	12
		Broj izgrađenih objekata u oblasti kulture	0 (2019)	9
		Broj kulturnih manifestacija koje se organizuju tokom godine	75 (2019)	82
5. Podrška odjeljenjima i ustanovama za osiguranje uslova za efikasno obavljanje funkcije Ministarstva	n/a (3201001)	Omjer troškova administrativnog programa u odnosu na ukupan Budžet institucije	24% (2021)	17,5%

Napomena:

Programi (mjere) i indikatori organa uprave prenose se iz trogodišnjeg plana rada.

U tabelu B1. Dodaje se onoliko redova koliko je programa u sklopu glavnog programa, odnosno pojedinačnih indikatora u sklopu svakog programa.

B2. Aktivnosti/projekti kojim se realizuju programi (mjere) iz tabele B1.

Redni broj i naziv programa (mjere): 1. Jačanje institucionalnih kapaciteta u području implementacije politike prema mladima							
Naziv strateškog dokumenta, oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere koja je preuzeta kao program: Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.-2027. Godine, Mjera 2.3.4.							
Naziv aktivnosti/projekta	Rok izvršenja	Očekivani rezultat aktivnosti/projekta	Nosilac (najmanji organizacioni dio)	PJI ²	Usvaja se ³	Izvori i iznosi planiranih finansijskih sredstava u KM	
					(Da/Ne)	Izvori	Iznos
1.1 Uspostaviti funkcionalan sistem rada sa mladima u skladu sa Zakonom o mladima F BiH	IV kvartal (kontinuirano)	100% implementirane mjere iz Zakona o mladima F BiH koje se odnose na obaveze kantonalnog nivoa administrativnog organizovanja	Odjeljenje za sport i mlade	-	DA	Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
1.2. Povećati sredstva za finansiranje unapređenja infrastrukture i kapaciteta zaposlenim u službama koje su nadležne za rad sa mladima	IV kvartal	1 službenik za rad sa mladima i obezbjeđeni uslovi za rad u pogledu prostora za rad zaposlena	Odjeljenje za sport i mlade	-	DA	Ukupno	0
						Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-

³ Iznosi odstupaju od planiranih vrijednosti po Strategiji razvoja TK 2021-2027, ali su usklađeni sa Budžetom za 2023. godinu

						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.3. Izvršiti kontrolu i efekte dodijeljenih sredstava za projekte za mlade	I kvartal (kontinuirano)	100% pregledanih Izvještaja o utrošku dodijeljenih sredstava za projekte Podrške mladima kojima su dodijeljena sredstva u prethodnoj godini	Odjeljenje za sport i mlade	-	DA	Budžetska sredstva	0
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.4. Subvencionirati kamate na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih	IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikanta koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za sport i mlade			Budžetska sredstva	174.500
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	174.500
1.5. Subvencionirati troškove mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama	IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikanta koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za sport i mlade			Budžetska sredstva	174.500
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	174.500
1.6. Podržati projekte omladinskih udruženja		100% aplikanta koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za sport i mlade			Budžetska sredstva	40.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-

						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	40.000
1.7. Podržati projekte udruženja i fondacija koji proizilaze iz strateških dokumenata	IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikacija koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za sport i mlade			Budžetska sredstva	100.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	100.000
1.8. Realizovati program IMPAKT zapošljavanje i samozapošljavanje mladih na području JLS Tuzlanskog kantona	II-IV kvartal (kontinuirano)	Projekat realizovan na području svih JLS Tuzlanskog kantona koje su iskazale interes za učešće u projektu				Budžetska sredstva	200.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	200.000
1.9. Podrška radu Vijeća mladih TK	IV kvartal (kontinuirano)	Prostor za rad i realizaciju projekata Vijeća mladih TK namijenjenih jačanju omladinskog organizovanja obezbjeđen	Odjeljenje za sport i mlade	-	DA	Budžetska sredstva	20.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	20.000
1.10. Koordinirati i pratiti implementaciju Strategije prema mladima TK	IV kvartal (kontinuirano)	Izrađen izvještaj o implementaciji projekata iz Strategije prema mladima za period 2020. i 2021. godina	Odjeljenje za sport i mlade	-	NE	Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale	-

						donacije	
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.11. Podržati organizaciju Festivala mladih – Evropska prijestolnica mladih	IV kvartal (kontinuirano)	Godišnje pripremne aktivnosti za kandidaturu TK za Evropsku prijestolnicu mladih 2025. Godine realizovane	Odjeljenje za sport i mlade	-	NE	Budžetska sredstva	20.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	20.000
1.12. Realizovati projekte promocije mladih kroz medijsku promociju	IV kvartal (kontinuirano)	Potpisan ugovor i implementiran projekat medijske promocije mladih	Odjeljenje za sport i mlade			Budžetska sredstva	15.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	15.000
1.13. Utvrditi uslove, kriterije i postupak raspodjele budžetskih sredstava sa potrošačke jedinice 32010004- Podrška mladima	II kvartal	Uslovi, kriteriji i postupak raspodjele budžetskih sredstava sa potrošačke jedinice 32010004- Podrška mladima utvrđeni za budžetsku 2022. godinu	Odjeljenje za sport i mlade	-	DA	Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
Ukupno za program (mjeru) 1.						Budžetska sredstva	744.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala	-